

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Μάρκος Μέσος στον Μέλανα Δρυμό της ποιητικής

Στά πέντε δήγημόνητα χρόνια που ήλουν στην παρτέα τών Ση-
μείώσεων, μέχρι νά φύγω από την Έλλάδα τό 1979, όσες φορές
όι τακτικές συγκεντρώσεις μας της Τετάρτης γίνονταν στο κει-
τόο της Αθήνας κι όχι προς Φιλοθέη/Χαλάνδρι, μαζεύμασταν
στο «Τετάρτωνο», τό γραφιστικό γραφείο του Μάρκου, σέ ένα
στενό μεταξυ Τροκαράτους και Μαυρομυχάλη. Τό μέρος βό-
λευε θάους: έρχονταν ό Τεράσιος από τον Έρασιμο, ό Αντρέας
από τό γραφείο του και ή Μαρία από την έταιρεία, ό Βύρων
από τον Δήμο και ή Ζέφη από τη Βιβλιοθήκη, ό Στέφανος από
τό Συγκρότημα και ή Ρεβέκκα από κάποιο πολιτιστικό όργανο,
ό έγω από τό Νεοελληνικό Σπουδατήριο. Όταν άργότερα
καταλήγαμε στην ταβέρνα, μπορεί νά περνούσαν από εκεί ό
Μανώλης και ή Έλένη, ό Αντώνης, ό Τάσος, ό Γιάννης και ό
Τάκης όταν βρίσκονταν στην Αθήνα, κι άλλοι.

Έγω έφτανα στού Μάρκου πάντα πρώτος έπειδή χαϊρό-
μου νά βλέπω τους άλλους νά έρχονται και νά χαϊροτιούνται
μεταξυ τους. Τά παιδιά είχαν μία άπεριγραπτη λατρεία ό ένας
για τον άλλο, και καλωσόριζαν τον καθένα που έφτανε με
άγκυλιές, φιλιά κι άλαλαγμούς σαν νά μην είχαν ιδωθεί χρό-
νια. Τό έβδουαδιαίο σμίξιμο τους έφανε ένθουσιασμού και τους
γέμιζε άγαλλίαση. Ο Μάρκος καμάρισε που ήταν ό οικοδε-
σπότης και άπολάμβανε την ιδιορρυθμία που πρόσθετε στην
παρτέα κάθε πολύτιμος φίλος του. Όπως γράφει ό Κώστας Δε-
σποινιάδης στο θαυμάσιο δοκίμιό του σ' αυτό τό τεύχος, σέ
αυτόν «γύρευε και βρήκε εκείνη την πνευματική και ποιητική
κοινότητα φίλων που τόσο επίζητούσε, μιá πατρίδα γι' αυτόν
τόν άνέσπιο».

Χαιρόταν ιδιαίτερα που πήγαινα ναός έπειδή έτσι είχε
συχνά την εύκαιρία νά συζητήσει τό καινούργιο ζήτημα που

έφανε έγω στην παρτέα, την «θεωρία της λογοτεχνίας».
"Άκουγε από παλιά τους φίλους του νά παρεμβάλλουν στις λο-
γοτεχνικές τους συζητήσεις φιλοσόφους, κοινωνολόγους, νομι-
κούς, ψυχολογούς κλπ. και δεν ήταν καθόλου εύγροπος πόσο
νόμιμο ήταν αυτό. Άκούγοντας όμως ένα νεαρό μεταπτυχιακό
νά μιλά για φορμαλισμό, σημειολογία και άποδόμηση ξαφνικά
άντληθήθηκε γιατί όλα αυτά τά χρόνια ή προβληματική του
ήταν τόσο συντονισμένη με της παρτέας; έπειδή και ό Μάρκος
έκνευτο στο χώρο της «θεωρίας της λογοτεχνίας». Όταν ρω-
τήθηκε σέ μία συνέντευξη σέ τί διαφοροποιείται από τους
άλλους, άπάντησε πώς «οί έν λόγω φίλοι τών Σημείώσεων γνω-
ρίζουν πολύ βαθύτερα τη θεωρία της λογοτεχνίας και τά μυ-
στικά της - Πρωτοπορία και Παράδοση. Άν καταφέρνω και
τός προσεγγίξω, αυτό θα συμβάλει για μένα από άλλους όρ-
μούς, μάλλον άλλα έφαλάτησια».

"Ένα τέτοιο έφαλάτηριο ήταν ή ύπέρβαση της λαογρα-
φικής/έθνομορφικής γραφής. Και έδω έγχευται ή μεγαλύτερη
ίσως συμβολή του στην ελληνική λογοτεχνία. Άν και ξεκίνησε
από μία σκόπη μαρτυρίας, έπέρασε την έπιθυμία της παρα-
δοσιακής πόλησης νά κατονομάσει μία (φυσική ή ιστορική)
πραγματικότητα και μία (συνλογική ή μεταφυσική) άλληθεια,
και προχώρησε τολμηρά στην άποψη ότι ή ποίηση συγκροτεί τη
δική της, αυτόνομη άλληθεια. Ο Μέσος άρχισε νά γράφει έπι-
δώκοντας μία «άποκατάσταση» (Μπένγιαμιν) γεγονότων,
τόπων, άτόμων, κοινοτήτων - δηλαδή με την έλπίδα πώς ή ποι-
ηση θα δικαιώνε ό,τι άδίκησε ή ιστορία (γλώσσα, πατριόδα,
σάμα, καταγωγή, άγώνα): τά «ντόπια» που άπαγόρευε ή έξου-
σία θα μιλούσαν με στόχους. Αυτό ήταν τό άρχικό έργελοήμα,
μιá ποιητική σωτηριολογία που από τά αρχικά έργελοήματα
αύθεντικό/βιωματικό. Η άποψη αυτή ήταν ιδιαίτερα έννοιακή
σέ Βορειοελλαδίτες λογοτέχνες όι όποιοι αίσθάνονταν κοντά
στο άρτοπο και τό άδικο. Από τόν Κρουτάλη ως τόν Τζούλη
ή άόθηση πώς φυσικές και ιστορικές καταβολές θα έβρισκαν
τό μέλος και τό δικίο τους στην ποίηση ύπέρβε λοχυρότατη.

Ήταν έπίσης κάτι που έξ άρχής ήθελε νά πιστέψει κι ό

Μέσκος, πώς οι στίχοι του θά ξόδιαν στά δνόμενα μιδάν άδω-
μιαία άκαραιδότητα. Βαθμιαία όμως συνειδητοποιοίε ότι με τέχνη
όέν μπορεί νά πληρώσει τό χρέος του στον τόπο και στην ιστο-
ρία του. Ή γλώσσα είναι σύμβαση, ή ποιηση κώδικας· τό όνομα
είναι σημείο, όχι ταυτότητα· στο σημειον άντιστοιχεί σημαί-
νόμιο, όχι πράγμα. Έτσι βρίσκει τό κουράγιο νά δεχτεί πώς
τά Βοδενά είναι λογοτεχνικός τόπος, τό Μαύρο Δάσος βρίσκε-
ται στη Γερμανική σκέψη, και τό χωριό Γραμματικόβο δέν συ-
νιστά ούτε βίωμα ούτε μνήμη άλλα είναι «άπελπιόμενο έρωτα
της Ούτοπίας». Καταγωγή: «Πατρίδα μου είναι ή ποιηση».
Άνεξαρτησία: «τό Ποίημα ή άπόλυτη Έλευθερία». Ιστορία:
«Μάς συνέβη ό,τι γράψαμε». Συλλογικότητα: «Δέν έχουμε
άλλη κοινότητα άπό τη μνήμη της κοινότητας». Δέν ύπόρχει
άμεσότητα, όλα διαμεσολαβούνται και διαθλάνται.

Έδω ή προχιά του Μέσκου συγγλίνει με της ύπόλοιτης
παρέας, και όλοι μαζί κάνουν τη μεγάλη θεωρητική τομή στην
έλληνηκή ποιηση τον 20ό αιώνα, ειδικά στη δεκαετία του 1970
όταν, με τό ποιητικό και δοκιμαικό έργο τους στις Σημειώσεις
και τον Έρασμο βρίσκονται νά συνομιλούν με τον Ντεριντά
χωρίς νά έχουν άπαρνηθεί τίς καταβολές τους στον Λούκας,
φτάνουν δηλαδή νά στοχάζονται μεταμοντέρνα χωρίς νά έχουν
άπορρίψει τον μοντερνισμό. Ένώ ή πρώτη μεταπολεμική γενιά
ποιητών έμεινε προσκολλημένη στη σχέση λογοτεχνίας και έπα-
νάστασης, ή δεύτερη γενιά, εκείνη των Σημειώσεων, παραδέ-
χτηκε πώς γιά τή λογοτεχνία ή έπανάσταση είναι ένα
λογοτεχνικό θέμα. Τό έργο της παρέας καταρύχεται πλέον
άπό την γραφή ως καταδίκη και την ποιηση ως πτώση. Άλλά
έν δέν ύπόρχει τίποτε έξω άπό τό κείμενο, τότε τό ποιήμα τί
κάνει;

Τό ποιήμα είναι ή έκκλήση του καταραμμένου και περιθω-
ριακού προς τους όμιλους του, ό μόνος τόπος του νά άποπει-
ραθεί νά μιλήσει και νά άπευθυνθεί. Ο Μέσκος άντιλαμβάνεται
πώς ό γνήσιος σύντροφός του είναι ό μεγαλύτερος γιός, έρα-
στης, άνταγωνίστης κι έπαναστάτης που τον στοιχειώνει μία
άνέλπιδη ούτοπία: «Ο ποιητής άκούει μόνος τη φωνή του». Κι
άπό τότε καταπιάνεται συστηματικά με τίς βιογραφίες άγνω-

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ, Ο Μάγκος Μέσκος στον Μέλινα Αρχυό
μείων ποιητών, όχι συγγραφέων, κι άναρωτιέται πώς θά μπο-
ρούσαν νά διασωθούν. Οι ήρωές του είναι στυχοπλόκοι, όχι
άντάρτες, οι «άνώνυμοι» είναι ποιητές, όχι άγωνιστές - εκείνοι
που καταδικάστηκαν λόβια στα ποιήματα κι όχι στα κελιά.
Μαζί με όλη την παρέα άναρωτιέται έπίμονα τί κάνει έναν
κοινό, συνηθισμένο άνθρωπο νά άρχίσει έαφηνικά νά τυραννέ-
ται με στίχους.

Έαναίδια τό Μάγκο μετά άπό σαράντα δώδεκήμερα χρόνια,
στο έξαιρετο συνέδριο που άργάνωσαν στη Θεσσαλονίκη οι
λαμπροί φίλοι των Σημειώσεων Μάγκος Έμμανουηλίδης, Άλέ-
ξανδρος Κιουρκιολής, Χρίστος Μάης και Δημόσθενης Παπα-
δόπουλος-Άναγνωστόπουλος. Μόλις με έβλε ή πρώτη του κουβέντα
ήταν «Πότε θά έαναπεράσεις άπό τό Τεράγωνα νά μιλήσουμε
γιά θεωρία της λογοτεχνίας;» Του άρεσε τρομερά που στην
όμιλία μου τόνωσα πώς ήδη άπό τό 1ο τεύχος τό περιοδικό
άντλεί στοιχεία της πολιτικής του άπό την ποιητική του. Μί-
λησε με όλους και πέρασε θαυμάσια στο συνέδριο. Θά τον
θυμάμαι πάντα νά κουβεντιάζει άκούραστα με τραντάργδες
και σαραντάργδες, μαθαίνοντας τά ενδιαφέροντά τους και ψά-
χνοντας νά δεί έν κάποιος άγγεται που κρύβει μέσα του έναν
ποιητή.

